

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Zakład Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej
Mgr Agnieszka Bereza

Kompetencje psychospołeczne nauczycieli gimnazjów specjalnych

Rozprawa doktorska z dziedziny pedagogiki, napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Chodkowskiej

Streszczenie

Celem pracy było pogłębienie wiedzy oraz zaktualizowanie stanu badań nad kompetencjami psychospołecznymi nauczycieli gimnazjów specjalnych. Tematyka pracy mieści się w zakresie kwestii pedeutologicznych i dotyczy grupy zawodowej pracującej w gimnazjach. Jest to zapewne jedno z ostatnich doniesień badawczych dotyczących tej grupy zawodowej, ponieważ po 20 latach działalności zlikwidowano gimnazja. Eksploracje dotyczące tego etapu edukacyjnego posiadają z jednej strony wartość historyczną, ale z drugiej mogą i powinny tworzyć kontekst porównawczy dla analiz dotyczących problemów polskiej szkoły po kolejnej reformie, której efektów nie można jeszcze ocenić. Grupa nauczycieli pracujących w gimnazjum była szczególna, podobnie jak uczniowie z tego etapu edukacyjnego. Praca z dzieckiem w okresie dojrzewania wymaga od nauczyciela wysokich umiejętności psychopedagogicznych, tym bardziej, jeśli uczeń posiada również ograniczenia w funkcjonowaniu fizycznym lub/i intelektualnym.

Praca ta ma charakter literaturowo-badawczy i podzielona jest na rozdziały i podrozdziały. Trzy rozdziały mają charakter teoretyczny, zaś trzy kolejne przedstawiają analizę badawczą, poprzedzone rozdziałem metodologicznym.

Rozdział I przedstawia specyfikę edukacyjną osób z niepełnosprawnością intelektualną w Polsce zarówno w wymiarze historycznym jak i współczesnym. Koncentruje się również wokół uprzednich i aktualnych podstaw prawnych regulujących dostęp tych osób do różnych form kształcenia. Charakteryzuje także poszczególne formy edukacyjne. Próbuje naświetlić problematykę efektów i barier w edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną, charakteryzuje wychowanie i nauczanie w pracy pedagoga specjalnego.

Rozdział II poświęcony jest kompetencjom zawodowym nauczyciela, wskazuje na ich wychowawczy wymiar wyrażający się poprzez kompetencje psychospołeczne. Przedstawia

definicje i klasyfikacje kompetencji nauczycielskich proponowane w literaturze pedagogicznej. Rejestruje przegląd badań nad kompetencjami psychospołecznymi nauczycieli.

Rozdział III dotyczy modeli kompetencji psychospołecznych pedagogów specjalnych. Przedstawia sylwetkę nauczyciela wychowawcy w koncepcji Marii Grzegorzewskiej. Prezentuje kompetencje nauczyciela-wychowawcy w wybranych systemach współczesnej pedagogiki i omawia badania prowadzone w tym zakresie.

Kolejne rozdziały przedstawiają założenia i analizują rezultaty przeprowadzonych badań oraz wnioski końcowe.

Rozdział V charakteryzuje kompetencje psychospołeczne, tj. kompetencje społeczno-komunikacyjne, asertywne, emocjonalne i antystresowe nauczycieli funkcjonujących w edukacji specjalnej, w porównaniu z kompetencjami nauczycieli reprezentujących edukację ogólnodostępną.

Rozdział VI dotyczy zróżnicowania wyszczególnionych powyżej kompetencji psychospołecznych nauczycieli gimnazjów specjalnych i ogólnodostępnych ze względu na ich staż pracy.

Rozdział VII przedstawia analizę poszczególnych kompetencji psychospołecznych nauczycieli gimnazjów specjalnych i ogólnodostępnych ze względu na ich poziom samooceny.

W części końcowej przedstawiono wnioski wynikające z badań, poznawcze i aplikacyjne. Pierwsze wzbogacają wiedzę z zakresu pedagogiki specjalnej, a wnioski praktyczne mogą posłużyć do projektowania modyfikacji w kształceniu i doksztalcaniu pedagogów specjalnych.

Agnieszka Kozłowska